

Gastcolumn

■ Wessel Peeters

Wessel Peeters is mede-oprichter en onderwijskundig adviseur bij Vernieuwonderwijs. Hiervoor was hij werkzaam als leraar in het voortgezet onderwijs en onderwijskundige in het hoger onderwijs. Hij schrijft deze column op persoonlijke titel. E-mail: wessel@vernieuwonderwijs.nl

Een portfolio toetsen, makkelijker gezegd dan gedaan

Zomervakantie! Tijd voor ontspanning en nieuwe herinneringen. En van die herinneringen maken we graag foto's. Tegenwoordig vooral met onze telefoon, maar steeds vaker zie je ook weer wegwerpcamera's opduiken - ze zijn schijnbaar weer erg populair. Misschien ken je ze nog: 24 foto's maken, wachten op de ontwikkeltijd en dan pas zien wat je hebt vastgelegd. Het resultaat? Geen eindeloze reeks van willekeurige beelden, maar een zorgvuldig gekozen selectie van momenten die écht belangrijk waren. Bewust, betekenisvol en waardevol. Authentiek.

Bij dat bewust selecteren moest ik denken aan gesprekken die ik vlak voor de vakantie voerde met docententeams over het toetsen via een portfolio. Het is in de basis een prachtig idee natuurlijk: studenten die bewuste keuzes maken in wat zij laten zien van hun leerproces. Helaas blijkt het in de praktijk niet altijd even eenvoudig te zijn.

Vaak wordt het werken met portfolio's gereduceerd tot een digitale verzamelplaats waar studenten op het allerlaatste moment bewijsstukken uploaden. Een beetje alsof je vlak voordat je weggaat nog snel honderd foto's maakt om thuis te ontdekken dat er geen echt waardevol beeld tussen zit. Het gevolg? Het portfolio wordt een verplicht nummer, eerder een administratieve taak dan een betekenisvolle leerervaring.

Een portfolio biedt veel kansen, mits goed toegepast. Het geheim daarvan zit 'm niet alleen in het eindproduct, maar juist in het proces ernaartoe. Want wil je dat een portfolio écht betekenisvol is, dan gaat dat niet alleen om een mooie lijst aan bewijzen: een goed portfolio helpt studenten om te komen tot dieper leren. Het is een didactisch middel, geen checklist.

Een portfolio goed inzetten gaat over meer dan alleen techniek en duidelijke criteria. Het vereist structuur, regelmatig onderhoud en gerichte aandacht van docenten. Het draait om continu voeren van gesprekken over de keuzes die studenten maken. Waarom kies je juist deze ervaring, deze opdracht of dit werkstuk? Wat zegt het over jouw leerproces?

Helderheid in doelen, bewust nadenken over wat belangrijk is en ruimte om te reflecteren maken een portfolio pas écht waardevol. Een portfolio inzetten klinkt eenvoudig, maar blijkt

in praktijk lastiger dan gedacht. Net zoals het zorgvuldig selecteren van vakantiefoto's met een wegwerpcamera, bepaalt uiteindelijk niet de kwantiteit, maar de kwaliteit van de ervaring de échte waarde.

Dus mocht je als team weer eens zeggen "En dan toetsen we dat via een portfolio", denk dan eens aan de wegwerpcamera-aanpak: het vraagt om bewust stilstaan, zorgvuldiger selecteren en vooral tijd nemen om te ontdekken wat écht waardevol is. Wie weet welke mooie herinneringen we dan aan het einde van het leerproces ontdekken! ■

Gesignaleerd

Visie op toetsing, examinering en AI + handreikingen

NPuls, 27 mei 2025

De snelle ontwikkeling van generatieve AI roept belangrijke vragen op over de inrichting en uitvoering van toetsing en examinering in het onderwijs. Deze visie biedt een toekomstgericht kader voor onderwijsinstellingen om op een verantwoorde en doordachte manier met deze ontwikkelingen om te gaan. Naast de visie zijn er ook een viertal handreikingen die onderwijsinstellingen helpen bij de praktische toepassing.

Wat?

Toekomstgerichte benadering van toetsing en examinering in het licht van AI. Aandacht voor kansen en aandachtspunten binnen mbo, hbo en wo. Daarbij ook de onderbouwing en handreikingen op het gebied van AI.

Voor wie?

Beleidsmedewerkers, onderwijskundigen, docenten, examencommissies, toets- en onderwijsontwikkelaars binnen mbo, hbo en wo.

Samenvatting

Deze landelijke visie verkent de impact van generatieve AI op toetsing en examinering en biedt handvatten voor het ontwikkelen van AI-bewuste toetspraktijken. De publicatie verbindt actuele wetenschappelijke inzichten met praktische voorbeelden en belicht hoe instellingen kunnen zorgen voor valide, eerlijke en leerdoelgerichte toetsing. Belangrijke thema's zijn onder meer het waarborgen van toetsintegriteit, het versterken van AI-geletterdheid, het bevorderen van zelfregulatie bij studenten, en het benutten van AI als ondersteunend instrument binnen constructief afgestemd onderwijs. De visie biedt een gedeeld uitgangspunt voor sectorbrede afstemming en innovatie.

Zie voor meer informatie: <https://npuls.nl/kennisbank/visie-op-toetsing-examinering-en-ai-handreikingen>